

ESITYS

30.5.2012

Dnro 315/D.a.5/2012

LAPIN MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMISSUUNNITELMA 2013–2014 – SAAMELAISKÄRÄJIEN HANKE-ESITYKSET

TEEMA 7. SAAMELAISKULTTUURI

KOLTTAKULTTUURIKESKUSHANKE

Sevettijärvelle suunnitellaan rakennettavaksi Kolttakulttuurikeskusta tukemaan kolttakulttuurin säilymistä ja alueen elinkeinojen kehittämistä. Kolttakulttuurikeskus toteutuessaan edistää kolttakulttuurin ja koltan kielen säilymistä, toimii kolttasaamelaisten omaleimaisen hallinnon keskuksena sekä jakaa tietoa kolttasaamelaisista. Hankkeesta on laadittu esiselvitykset ja toteuttamisen selvityshanke on käynnissä. Kolttakulttuurikeskuksen rakentamisen toteuttaminen on otettava Lapin maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmaan 2013–2014 saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen kärkihankkeena.

SAAMELAISMUSEO SIIDAN LAAJENNUSHANKE

Siidan laajennuksen suuruus on 1420 m². Laajennus sisältää tiloja, jotka ovat Saamelaismuseon nykyisen toiminnan ja tulevan kehittämisen kannalta tärkeitä. Laajennukseen tulee tilat kulttuuriympäristöyksikön, dokumentointiyksikön ja aluetoimintayksikön käyttöön, lisää kokoelmatiloja, toimistotiloja ja ravintolatila.

Rakentaminen: 4,8 milj. €

Lisävuokratarve OPM: 0,48 milj. €/vuosi

SAAMELAISELINKEINOJEN KEHITTÄMISHANKE

Lapin maakuntaohjelman 2011–2014 saamelaiskulttuuriosiossa on hyväksytty toimenpidekokonaisuudeksi ja kärkihankkeeksi elinkeino- ja yrittäjyyden edistäminen (saamelaiset perinteiset elinkeinot sekä yritystoiminta ja yrittäjyys). Saamelaiselinkeinojen kehittämishankkeen tarkoituksena on tukea saamelaisten perinteisiä elinkeinoja sekä yritystoiminnan ja yrittäjyyden edistämistä.

Kehitetään saamelaiskulttuuria poronhoitoa, kalastusta, metsästystä ja näiden liitännäiselinkeinoja tukemalla liiketoiminnan ja markkinoinnin kehittämistä. Liitännäiselinkeinoja ovat muun muassa perinteisiin elinkeinoihin kiinteästi liittyvä pienimuotoinen käsityö- ja matkailuelinkeinojen harjoittaminen sekä keräily. Lisäksi vaikutetaan perinteisen tiedon säilymistä tukemalla saamelaisten perinteisten elinkeinojen elin-

voimaisuutta ja luonnon monimuotoisuuden turvaamista mm. saamelaiskäräjien yhteyteen perustettavalla rahastolla, jonka avulla luodaan ja kehitetään rahoitus- ja toimintaedellytyksiä.

Saamelaiskäräjät esittää toteutettavaksi kärkihankkeena ohjelmakaudelle elinkeino- ja yrittäjyyden edistämisen kokonaisuutta. Kyseessä oleva kokonaisuus toteutetaan toimintalinjalla 1 (TL 1 / Yritysten kasvun, kilpailukyvyn ja kannattavuuden parantaminen).

Rahoitus: valtio, EMR, EAKR, ESR, vastuu: ELY ja saamelaiskäräjät.

KIELENELVYTYSOHJELMAAN LIITTYVÄT HANKE-ESITYKSET

Suomessa on aloitettu saamen kielten elvyttämisohjelman laatiminen, ja opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä on luovuttanut esityksensä saamen kielten elvyttämisohjelmaksi kuluvan vuoden maaliskuun alussa. Jäljempänä luetellut hankkeet edistävät saamen kielten säilymistä ja laaditun saamen kielten elvyttämisohjelman toteuttamista. Saamen kielten elvyttämisohjelman toteuttaminen on kirjattu Suomen hallituksen hallitusohjelmaan 2011–2014.

POHJOIS-, INARIN- JA KOLTANSAAMEN KIELTEN SANASTON TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN VAHVISTAMINEN KIELITEKNOLOGIAN AVULLA

Saamen kielille on käännetty ja käännetään runsaasti eri alojen tekstejä varsinkin Saamen kielilain voimaantulon jälkeen. Hankkeella edistetään käännösmuistityökalujen käyttöönottamista. Kielenkäyttäjien (erityisesti kääntäjät, opettajat) tueksi kootaan sanalistoja ja yhtenäistetään eri maissa luotua saamenkielistä sanastoa. Terminologia-työ tarvitsee tutkimukseen perustuvaa tietoa saamelaiskielten sananmuodostustavoista. Tutkimus- ja kehitystyötä on vahvistettava myös uuden kieliteknologian alalla, erityisesti siten, että sanastot ovat kielenkäyttäjien käytettävissä internetissä.

Arvio tarvittavista resursseista: 250 000 €

Hankkeen kesto: 2 vuotta

KOLTANSAAMEN KIELEN ORTOGRAFIAAN LIITTYVIEN TIETOTEKNISTEN ONGELMIEN RATKAISU

Koltansaamen ortografiaan kuuluu useita merkkejä, jotka poikkeavat suomen kielen ortografiasta. Merkit ovat yhteen sopimattomia ja merkit muuttuvat vääriksi ja tunnistamattomiksi siirrettäessä tekstiä toiseen koneeseen tai järjestelmään. Tietokoneiden aakkostuksen ja merkkien ongelmat vaikeuttavat etenkin sanakirjatyötä ja luettelointia.

Arvio tarvittavista resursseista: 100 000 €

Hankkeen kesto: 2 vuotta

SAAMEN KIELTEN KIELENHUOLTOPALVELUJEN VAKIINNUTTAMINEN

Saamen kielenhuoltoa, dokumentointia ja tutkimusta kehitetään ja taataan, että tutkimustulokset ja -aineistot ovat helposti hyödynnettävissä. Pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielten kielenhuoltoa tehostetaan ja vakiinnutetaan.

Arvio tarvittavista resursseista: 127 000 €

Hankkeen kesto: 1 vuosi

SAAMEN KIELTEN PUHUTUN KIELEN TALLENTAMINEN

Pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielten puhutun kielen tallennushankkeita edistetään. Vanha kielenpuhujien polvi, joka puhuu vielä hyvää ja rikasta saamea, katoaa vähitellen. Sen vuoksi tarvitaan mittava puhutun kielen tallennushanke, jolla pelastettaisiin mahdollisimman paljon rikasta kieltä.

Arvio tarvittavista resursseista: 100 000 €

Hankkeen kesto: 1 vuosi

KEHITETÄÄN SAAMEN KIELTEN OPETUSTA SAAMELAISALUEEN ULKOPUOLELLA

Edistetään ja kokeillaan saamen kielten opetuksen järjestämistä etäopetuksena saamelaisien kotiseutualueelta. Kehitetään kielen opetuksessa verkkopedagogiikkaa.

Arvio tarvittavista resursseista: 120 000 €

Hankkeen kesto: 2 vuotta

PAIKANNIMIHANKE

Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen alkuperäiskansojen perinnetietoa käsittelevän artikla 8j:n kansallisen asiantuntijatyöryhmän loppuraportin liitteenä 7 on suunnitelma saamenkielisten paikannimien keräämis- ja tallentamishankkeesta.

Arvio tarvittavista resursseista: 350 000 €/ htv

PERINTEISEN SAAMELAISEN TIEDON ELVYTYSHANKKEET ELI BIOLOGISTA MONIMUOTOISUUTTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN ALKUPERÄISKANSOJEN PERINNETIETOA KÄSITTELEVÄN ARTIKLA 8J:N KANSALLISEN ASiantuntijatyöryhmän loppuraportin TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

(1) INARIN- JA KOLTTASAAMELAISEN KÄSITYÖPERINTEEN ELVYTYSHANKE (s. 44)

Arvio tarvittavista resursseista: 150 000 €
Hankkeen kesto: 2 vuotta

(2) TENON KALASTUSPERINTEEN ELVYTYSHANKE (s. 44)

Arvio tarvittavista resursseista: 150 000 €
Hankkeen kesto: 2 vuotta

(3) KÄSIVARREN SAAMELAISPORONHOIDON PERINTEISEN TIEDON ELVYTYSHANKE (s. 45)

Arvio tarvittavista resursseista: 150 000 €
Hankkeen kesto: 2 vuotta

SAAMELAISTEN KIELIPESÄTOIMINNAN TURVAAMINEN SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEELLA

Rahoituksella turvataan 11 kielipesän toiminta: 2 pohjoissaamenkielistä kielipesää Enontekiöllä, 3 inarinsaamenkielistä ja 2 koltansaamenkielistä kielipesää Inarin kunnassa, 1 pohjoissaamenkielinen kielipesä Inarin kunnassa, 1 pohjoissaamenkielinen kielipesä Sodankylän kunnassa, 2 pohjoissaamenkielistä kielipesää Utsjoen kunnassa.

Tarvittava rahoitus: 1 150 000 €/vuosi

SAAMELAISEN VARHAISKASVATUKSEN OHJAUS

Hankkeen tavoitteena on parantaa saamelaisten varhaiskasvatuspalvelujen laatua ja ohjausta, tukea kielipesä- ja päivähoitohenkilöstön työssä jaksamista, tukea vanhempiä kasvatustyössä, kehittää ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen toimintamalli lasten hyvinvoinnin edistämiseksi kasvuympäristössä.

Tarvittava rahoitus: 90 000 €/vuosi

TEEMA 4: HYVINVOINTIA ENSILUOKKAISILLA PALVELUILLA, ELINYMPÄRISTÖLLÄ JA KULTTUURILLA

SAAMENKIELISTEN HYVINVOINTIPALVELUJEN SAATAVUUDEN, LAADUN JA VAIKUTTAVUUDEN PARANTAMINEN SEKÄ RIITTÄVÄN VALTION RAHOITUKSEN PALVELUIHIN TURVAAMINEN

Rahoituksella turvataan saamelaisten kotiseutualueella riittävät saamenkieliset vanhusten kotihoito-, tehostetun palveluasumisen ja laitoshoitopalvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut, lapsiperheiden palvelut ja sosiaalityön palvelut.

Tarvittava rahoitus: 1,8 miljoonaa €/vuosi

SAAMELAISTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Hankkeen tavoitteena on kehittää saamelaisten terveyden edistämistä tukevia käytäntöjä ja juurruttaa ne osaksi kuntien terveydenedistämistyötä, järjestää saamelaisten terveyttä ja hyvinvointia edistäviä kampanjoita ja tapahtumia, tuottaa terveystasutusmateriaalia koltan-, inarin- ja pohjoissaamen kielillä.

Tarvittava rahoitus: 150 000 €/vuosi

TEEMA 5. LAATUA LIIKENNEJÄRJESTELMÄÄN

NELLM-KEVÄJÄRVEN YHDYSTIEN (NRO 969) PERUSPARANTAMINEN

Ivalo-Nellim yhdystie nro 969 on pääosin päällystämätön ja huonokuntoinen. Erityisesti keväällä ja syyssateiden aikaan tie on erittäin huono ja sille annetaan liikennerajoituksia. Tien huono kunto on osaltaan vaikuttanut siihen, että säännöllinen linja-autoliikenne Ivalon ja Nellimin kylän välillä on lopetettu. Julkisen liikenteen puuttuminen johtaa alueen matkailu- ja elinkeinotoiminnan toimintamahdollisuuksien heikkenemiseen. Tien huono kunto vaikeuttaa yleensäkin Nellimin kylän ja elinkeinon kehitystoimintaa ja alueen asukkaiden sekä matkailijoiden liikkumista. Tie on myös erittäin suuri turvallisuusriski.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa tieyhteys on merkitty merkittävästi parannettavana tieyhteytenä, ja Inarin kunta on pitänyt tieyhteyden pikaista parantamista tärkeänä.

Nellimin tien perusparannus parantaisi alueen liikenne- ja yleistä turvallisuutta ja toisi Nellimin asukkaille yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua elinkeinoelämään. Peruspalveluiden kuten kauppojen, pankin ja terveyskeskuksen sijaitessa Ivalon kirkon kylällä, helpottaisi tien parannus myös palveluiden saantia.

Inarissa 30.5.2012

Tiina Sanila-Aikio
I varapuheenjohtaja

Juha Guttorm
Hallintopäällikkö

Esityksestä päätti 30.5.2012 I varapuheenjohtaja.